

AYIPLI MAL NEDEN YLE SÖZLE MEDEN DÖNEN TÜKET C N N KULLANIM BEDEL ÖDEME BORCU OLUP OLMADI I SORUNUNUN 6502 SAYILI TÜKET C N N KORUNMASI HAKKINDA KANUN UYARINCA NCELENMES

EXAMINATION OF THE PROBLEM OF WHETHER THE CONSUMER, WHO RESCINDS A
CONTRACT DUE TO DEFECTIVE GOODS HAS TO PAY THE DEBT FOR THE USAGE FEE IN
ACCORDANCE WITH THE LAW NO. 6502 ON PROTECTION OF THE CONSUMER

Nihan DE RMENC O LU AYDIN*

 <https://doi.org/10.21492/inuhfd.527558>

Makale Bilgi

Gönderilme: 15/02/2019
Kabul: 10/07/2019

Anahtar Kelimeler

*Tüketici lemi,
Ay,pl, Mal,
Sözle meden Dönme,
Kullan,m Bedeli,
Kullan,m Bedelinin
Hesaplanmas,.*

Özet

Genel hükümlerin uygulama alan, buldu u i lerde ay,p sebebiyle sözleşme meden dönme al,c,n,n kullan,m bedeli ödeyip ödemeyece ine yönelik Türk Borçlar Kanununda aç,k düzenleme yoktur. Ö retideki hâkim görü al,c, semere getirmeyen mal, kullanmak suretiyle yarar elde etmi se bunun kar ,l, ,nda Türk Borçlar Kanunu m. 229/1 kapsam,nda kullan,m bedeli ödemesi gerekti i yönündedir. Yarg,tay yerle mi kararlar,nda da genel hükümlerin uygulama alan, buldu u i lerde ay,p sebebiyle sözleşme meden dönme hakk,n,n kullan,lmaz, üzerine kullan,m bedeli ödenmesine karar vermektedir. Ancak Yarg,tay Hukuk Genel Kurulunun 22.06.2005 tarihli karar,nda Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanununda ay,p nedeniyle sözleşme meden dönme tüketicinin kullan,m bedeli ödemesine yönelik bir hükmün mevcut olmamas, sebebiyle kullan,m bedelinin ödenmeyece ine karar verilmi tir. Bu karar tüketici i lemlerinde kullan,m bedeli ödenip ödenmeyece i hususunda ö retide farklı, görü lere sebep olmu tur. Bu çal, ma 6502 say,l, Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun uyar,nca ay,pl, mal nedeniyle sözleşme meden dönme tüketicinin kullan,m bedeli ödeme borcu olup olmad, , sorununa odaklan,r. Bu hususta ilk olarak yasal düzenleme incelenir. Daha sonra ö reti ve Yarg,tay uygulamas, de erlendirilir. Ard,ndan Avrupa Birli i hukuku ekseninde kullan,m bedelinin ödenmesi gerekti i görü ü gerekçelendirilir. Son olarak kullan,m bedelinin nas,l hesaplanmas, gerekti i netle tirilir.

Article Info

Received: 15/02/2019
Accepted: 10/07/2019

Keywords

*Consumer
Transaction,
Defective Good,
Rescission of a
Contract,
Usage Fee,
Calculation of the
Usage Fee.*

Abstract

There is no explicit regulation in Turkish Code of Obligations regarding whether the purchaser rescinds a contract based upon defective goods shall pay the usage fee for the issues where general provisions are applied. The general view is that if the purchaser has obtained a benefit by using fruitless product, he/she is obliged to pay a usage fee within the scope of Turkish Code of Obligations Article 229/1 in return. The Court of Cassation decides on payment as the usage fee upon the right of rescission of the contract on the grounds of defective goods where general provisions are applied in terms of its consistent decisions. However, in the decision of the General Assembly of Civil Chambers of the Court of Cassation dated 22.06.2005, it is stated that the usage fee shall not be paid due to lack of a provision in Law on Protection of the Consumer regarding the payment of the fee by consumer, who rescinds the contract because of defective goods. This decision has led to different views in the doctrine whether to pay the fee of use in consumer transactions. The aim of the study is to address whether the consumer rescission of the contract due to defective goods in accordance with the Law no. 6502 on Protection of the Consumer has the obligation of payment for the usage fee. First of all, legal regulations are examined. Then, the obligation of paying the usage fee is explained with its justifications in terms of the European Union law. Finally, it is clarified how the usage fee should be calculated.

*Ar . Gör., Kocaeli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dal,.. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4973-4174>, (e-mail: ndegirmenciogluaydin@gmail.com).

I. G R

Son dönemde baz, otomobil firmaları, dizel motorlu araçlarda, çevreye zararlı, zehirli egzoz gazı, miktarı, düşük göstermek için bilgisayar yazılımıyla oynadığı, skandal, bu konuya önem kazandırmaktadır. Böyle ki Yeni Binek Otomobillerinin Yakıt Ekonomisi ve CO2 Emisyonu Konusunda Tüketicilerin Bilgilendirilmesine İlişkin Yönetmelik¹ ile piyasada satış ve kiraya sunulan yeni otomobillerin CO2 emisyonu ve yakıt ekonomisi ile ilgili bilgilendirilmesi düzenlenir. Bu yönetmeliğe aykırı, bilgilendirme TKHK m. 8 gereği teknik düzenlemeye aykırı, sebepiyle aykırı, mal olup, uygun olarak üretilmeyen ve satış sunulan otomobiller de satış, ayaktan doğan sorumluluğuna yol açacaktır². Bu çerçevede araçtaki aykırı nedeniyle sözleşme hakkını, kullanan tüketicinin aracın kullanılması sebebiyle kullanım bedeli ödeme borcu olup olmadığı, hususu, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Çalışmamızın amacı, aykırı, mal nedeniyle sözleşme hakkını dönen tüketicinin iade borcu kapsamında malın kullanılması nedeniyle kullanım bedeli ödeme borcu olup olmadığı, konusunda Yargıtay uygulamasını ve öğreti görüşlerini de erlendirmek ve bu hususta ki isel görüşümüzü ve önerilerimizi sunmaktır.

Çalışmamız öncelikle yasal düzenlemeye de inilecek, daha sonra Yargıtay uygulaması ve öğretideki görüşler incelenecektir. Ardından AB mevzuatındaki düzenlemeye de inilecek, son olarak de erlendirme komisyonunda ele tirmelerimiz, ki isel düzenlememiz ve önerilerimiz açıklanmaya çalışılacaktır.

II. YASAL DÜZENLEME

Satılan aykırı, oldu unun anlamı, üzerine tüketicinin sahip olduğu seçimsel hakları TKHK m. 11/1'de yer almaktadır. Bunlar;

Ösatılan, geri vermeye hazır oldu unu bildirerek sözleşme hakkını dönmeye, satılan, alıncı aykırı oranında satış, bedelinden indirim isteme, alıncı, bir masraf gerektirmediği takdirde bütün masrafları, satış, ya ait olmak üzere satılan, ücretsiz onarılması, isteme ve imkân varsa satılan, aykırı bir misli ile de itirilmesini istemektedir.

Aykırı, mal sebebiyle sözleşme hakkını dönmeye bağlanan hüküm ve sonuçları TKHK'da özel olarak düzenlenmemektedir. Buna karşılık Türk Borçlar Kanunu (TBK)³ 229-231'inci maddeleri arasında dönmeye ilişkin sonuçları, TBK m. 229/1'de ise dönmeye hakkını kullanan alıncı borcu özel olarak düzenlenir. Hükme göre satış, sözleşme hakkını dönmeye bağlanan alıncı ile birlikte ondan elde ettiği yararları, satış, ya geri vermekle yükümlüdür. Hükümde geçen yararlar, malın teslim alınması, ile geri verilmesi arasında, gerçekte en yararları toplamdır⁴. Alıncı elde ettiği yararları iki farklı kapsamda, vardır. Satılan, semere getiren e ya olması, ihtimalinde satış, e ya, semeresi bu yarar kapsamındadır⁵. Örneğin hayvan satış, nda hayvanın yavrusu doğan semere veya ta nımsız satış, nda ta nımsız kiraya verilmiş kira bedeli hukuki semere dir. Bu semerenin iade edilmesi gerekir. Satılan, semere getirmeyen e ya olması, hâlinde ise alıncı, o malın aykırı nedeniyle kullanılamaz olduğu ana kadar kullanılması ile yarar elde etmektedir⁶. Örneğin alıncı, geri vermeye konu olan televizyon ya da otomobili kullanması, sa öğretide kullanılan yarar, öğretilen bir yarar elde etmektedir⁷. Alıncı, elde ettiği bu kullanma yararları, TBK m. 229/1'de yer alan yarar kapsamında olup iade edilmelidir. Bu iade uygun bir kullanım bedeli⁸ ödemesi ile gerçekleşecektir. Kullanım

¹ 28.12.2003 tarih 25330 sayılı, Resmî Gazete'de yayımlanan Yeni Binek Otomobillerinin Yakıt Ekonomisi ve CO2 Emisyonu Konusunda Tüketicilerin Bilgilendirilmesine İlişkin Yönetmelik.

² ÇABR, Sezer: 6502 Sayılı Kanunla Göre Tüketicinin Korunması, Hakkında Kanun Tasarısı, 1. Baskı, Adalet Bakanlığı, Ankara 2016, s. 173.

³ 04.02.2011 tarih 27836 sayılı, Resmî Gazete'de yayımlanan 6098 sayılı, Türk Borçlar Kanunu.

⁴ TBK m. 229'un eBK'daki karşılığı, olan eBK m. 205/1'de yarar kavramı, yerine menfaat kavramı kullanılmaktadır. Çalışmamızda TBK m. 229'da yer alan yarar kavramı tercih edilmiştir.

⁵ YAVUZ, Cevdet: Satılan (Malın) Aykırı, Sorumluluğu (Sorumluluk), 1. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 1989, s. 178.

⁶ EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 168; SEROZAN, Rona: Sözleşme Hakkında, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 527-528.

⁷ BUZ, Vedat: Borçunun Temerrüdünde Sözleşme Hakkında, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 1998, s. 228; EREN, s. 169; SEROZAN, s. 527-528.

⁸ EREN, s. 169.

⁹ Kullanım bedeli, alıncı aykırı, malın kullanılması sebebiyle elde ettiği yarar karşılığında ödemesi gerekli tazminat miktarıdır. Öğretilen tazminat ifadesi kullanılmaktadır. Bkz. TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I, 1. Baskı, Vedat Yayınevi, İstanbul 2008, s. 192; ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan: Borçlar Hukuku

bedelinin tespitinde al,c,n,n elde etti i ekonomik yarara bak,Imas, gerekir¹⁰.

III. YARGITAY UYGULAMASI

Yarg,tay uygulamas,n, aç,klarcken genel hükümlerin (TBK-MK) uygulama alan, buldu u ler ile TKHK ve ilgili mevzuat,n uygulama alan, buldu u tüketici i lemlerinde kullan,m bedelinin ödenmesinin gerekip gerekmedi i konular,n, ayr, ayr, aç,klamakta fayda vard,r. Zira kullan,m bedelinin ödenmesi gerekip gerekmedi i tart, mas, temel olarak tüketici i lemlerinde söz konusudur.

Yarg,tay, tespit etti imiz tüketici i lemi niteli inde olmayan uyu mazl,klarda istikrarl, olarak öyle karar vermi tir: Ay,pl, mal nedeniyle sözleşme meden dönen al,c,n,n sat,lan, kullanmas,na kar ,l,k kullan,m bedeli ödemesi gerekir¹¹. Buna kar ,l,k tüketici i leminin söz konusu oldu u bir uyu mazl,hta Yarg,tay Hukuk Genel Kurulu (HGK), 22.06.2005 tarih ve E. 2005/4-309, K. 2005/391 say,l, karar,nda Yerel Mahkemenin

öBozma ilam,nda, davac,n,n arac, kullanmakta edindi i yarar,n da gözetilmesi gerekti i belirtilmektedir. 4822 say,l, Yasa ile de i ik 4077 Say,l, Yasada kullan,m bedelinin dü ülece ine dair herhangi bir hüküm yoktur. Kald, ki arac, sat,n alan ki i de bu araç nedeniyle bedel ödemi tir, davac, arac, kullanm, , kar , taraf da ödenen bedeli kullanm, t,r. Bu nedenlerle arac,n kullan,m bedelinin mahsubu yasan,n özü ve ruhuna ayk,r, olur.ö

eklindeki direnme karar,n, *öAyr,ca, gerek 4077 say,l, Kanunun ilk ekinde gerekse 4822 say,l, Kanunla de i ik halinde kullan,m bedelinin dü ülmesine yönelik bir hükme de yer verilmemi tirö gerekçesiyle onam, t,r.*

Yarg,tay bu tarihten sonra TKHKø,n uygulama alan, buldu u kararlar,nda HGKø,n an,lan karar,na at,f yaparak TKHKøda kullan,m bedelinin dü ülmesine yönelik hükme yer verilmedi i gerekçesiyle kullan,m bedelinin tüketiciden al,namayaca ,na karar vermi tir¹².

Özel Borç li kileri, 11. Bask., Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2015, s. 145; EREN, s. 169; ZEVKL LER, Ayd,n/GÖKYAYLA, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç li kileri, 15. Bask., Turhan Kitapevi, Ankara 2015, s. 135; ÇABR , s. 237. Benzer ekinde al,c,n,n tazmin yükümlülü ünün oldu u hususunda YAVUZ, Sorumluluk, s. 178. Kanaatimizce Yarg,tay Hukuk Genel Kurulunun 22.06.2005 tarih ve E. 2005/4-309, K. 2005/391 say,l, karar,nda benimsenen kullan,m bedeli ifadesi, kullan,m sebebiyle elde edilen yararlar, tazminata oranla daha iyi vurgulamaktad,r. Bu nedenle çal, mam,zda kullan,m bedeli ifadesi tercih edilmektedir. Ö retide kullan,m bedeli ifadesi de kullan,lmaktad,r (Bkz. KARA, lhan: Yeni Kanunu Göre Tüketici Hukuku, 1. Bask., Engin Yay,nevi, Ankara 2015, s. 756).

¹⁰ ARAL/AYRANCI, s. 145.

¹¹ *öDavac,, 30.10.2001 tarihinde ald, , arac, Vergi dairesi taraf,ndan haczedilip dava d, , üçüncü ki iye sat,l,ncaya kadar yani elinden r,zas, d, ,nda ç,k,ncaya kadar kullanm, olup, davaya konu arac, kullan,rken birtak,m semereler elde etmi tir. B.K.nun 205/1. madde ve f,kras, gere ince -al,c,n,n istihsal etti i menfaatlerinø/sat, bedelinden tenzil edilmesi gerekirken bu husus göz ard, edilmi tir. Oysa ki, sat,m sözleşme mesinin feshiyle birlikte, al,c,n,n sat,landan elde etti i faydalar,n sebepsiz zenginle me kurallar,na göre hükmedilen alacaktan mahsubu gereklidir. (Dairemizin 2001/12719 E. 2002/3023 K. 1983/6286 E. 7556 K. say,l, ilamlar,) 818 Say,l, B.K.nun 205. (T.B.K.m. 229) maddesine göre davac, elde ettikleri semereleri daval,lara iade etmekle mükelleftir. Bu durumda mahkemece, bilirk i arac,l, yla B.K.nun ilgili maddeleri kapsam,nda inceleme ve ara t,rma yap,l,p, davaya konu arac,n davac,n,n elinde kald, , süre içinde araçtan elde etti i ve elde etmeyi ihmal etti i semerelerin miktar, belirlenip bu semerelerin toplam,n,n davac,n,n alaca ,ndan mahsup edilerek kalan bakiye miktar,n daval,dan tahsiline karar verilmesi gerekirken eksik incelemeye dayan,arak yaz,l, ekinde hüküm kurulmas, usul ve yasaya ayk,r, olup, bozma nedenidir.ö, Yarg. 13. HD., 26.06.2013 tarih, E. 2013/6756, K. 2013/17624; Yarg. 13. HD., 25.01.1988 tarih, E. 1987/5999, K. 1988/247; Yarg. 13. Hukuk Dairesi 21.06.1990 tarih ve E. 1990/178, K. 1990/4537 (<http://www.hukukturk.com/bilgi-bankasi>), (Eri im Tarihi: 17.01.2019); Yarg. 13. HD., 10.12.1987 tarih, E. 5401, K. 6174; Yarg. 13. HD., 16.03.1983 tarih, E. 211, K. 1843 (UYGUR, Turgut: Aç,klamal, çtihtal, Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C. IV, 2. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2003, s. 4757 vd.); Yarg. 13. HD., 15.12.1992 tarih, E. 1992/8632, K. 1992/9787 (YAVUZ, Cevdet: öYarg,tay Kararlar, I, ,nda Al,c,n,n Sat,lan,n Ay,plar, Sebebiyle Sözle meden Dönmesi ve Hükümleriö (Dönme), Prof. Dr. Ergun Özsunayø Arma an, 1. Bask., Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2004, s. 126-127); Yarg. 13. HD., 25.01.1988 tarih, E. 7045, K. 7325 (BUZ, s. 228, dn. 348).*

¹² *öSözle meden çayma halinde sat, bedeline hangi tarihten faiz yürütülmesi gerekti i konusunda gerek Yarg,tay kararlar, gerekse hukuk genel kurulunun 22.06.2005 tarih ve 2005/4-309 esas 2005/391 karar say,l, kararlar,nda bedel iadesi veya arac,n de i tirilmesine karar verilmesi durumunda sat,c,n,n kullanma bedeli olarak bir talepte bulunamayaca , benimsenmi tir.ö, stanbul 4. Tüketici Mahkemesinin 27.07.2010, N. 2010/203-2010/563, <http://kararara.com/forum/viewtopic.php?f=71&t=5696>, (Eri im Tarihi: 17.01.2019); Yarg. 13. HD., 18.09.2006 tarih, E. 2006/6251, K. 2006/11865; Yarg. 19. HD., 20.06.2011 tarih, E. 2011/5292, K. 2011/8219 <http://www.hukukturk.com/bilgi-bankasi>, (Eri im Tarihi: 17.01.2019).*

IV. Ö RET DEK GÖRÜ LER

Hem mülga Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun (eTKHK)¹³/mülga Borçlar Kanunu (eBK)¹⁴ hem de TKHK/TBK¹⁵ya ili kin yap,lan çal, malarda ay,pl, mal nedeniyle sözleşme dönén tüketici,al,c,n,n sat,lan, kullanmas,ndan dolay, kullan,m bedeli ödemesinin gerekip gerekmedi i hususunda ö retide farklı görü ler mevcuttur. Ö retideki bu görü leri açıklarken - Yarg,tay uygulamas,nda incelendi i gibi- genel hükümlerin uygulama alan, buldu u i ler ile tüketici i lemi niteli indeki uyu mazl,klarda verilen kararlar,n ayr, ayr, incelenmesinde fayda vard,r.

Genel hükümlerin uygulama alan, buldu u i lerde ö retideki hâkim görü öyledir: TBK m. 229/1 gere i al,c, sat,landan elde etti i yararlar, geri vermek zorunda olup, al,c, semere getirmeyen mal, kullanmak suretiyle yarar elde etmi se bu ekonomik yarar kar ,l, , sat,c, al,c,dan uygun kullan,m bedeli talep edebilir¹⁵.

Buna kar ,l,k *Yüce Bilgin*, eBK m. 205 (TBK m. 229)ın yürürlükte oldu u dönemde sözleşme dönülmesine neden olunan ay,pl, mal,n kullan,lmas, sonucu elde edilen ekonomik yarar,n talep edilip edilemeyece i konusunun tart, mal, oldu unu, TBK m. 229da kanun koyucunun mevcut düzenlemeyi koruyarak al,c,n,n yaln,zca elde edilen yararlar, iade yükümlülü ünü öngördü ünü ifade eder. Yazar ayr,ca di er konularda sat,c,n,n talep hakk,n,n olmayaca ,n, belirterek, sat,c,n,n al,c,dan kullan,m sebebiyle kullan,m bedeli talep edilemeyece ini vurgular¹⁶.

Tüketici i lemlerinde ise ö retideki bir görü tüketicinin sat,m konusu mal, kullanmas, kar ,l, , sat,c,ya uygun kullan,m bedeli vermesi gerekti i eklindedir¹⁷. Bu görü ün temsilcileri TBK m. 229/1 hükmünün tüketici i lemlerinde uygulama alan, bulup bulmayaca , tart, mas,na girmeden do rudan TBK m. 229/1æ at,f yaparak tüketici i lemlerinde sözleşme dönén tüketicinin ay,pl, mal,n kullan,m, sebebiyle kullan,m bedeli ödemesi gerekti ini ifade ederler.

Di er görü ün temsilcileri ise sözleşme dönén tüketicinin, kullan,m bedeli ödeme zorunlulu u olmad, ,n, kabul etmekte; ancak bu görü lerini farklı gerekçelere dayand,rmaktad,rlar:

Gümü , semere getirmeyen mal, kullanmak suretiyle ekonomik yarar elde eden al,c,n,n elde etti i yarar kar ,l, , sat,c,ya uygun kullan,m bedeli ödemesi gerekti ini ifade eder. Ancak yazar bu görü ün tüketici i lemleri bak,m,ndan kabul edilemeyece ini belirtir¹⁸.

Y,lmaz ise kullan,m sebebiyle tüketicinin bundan elde etti i yarar,n tazmin edilmesi

¹³ 08.03.1995 tarih 22221 say,l, Resmî Gazete'de yay,mılanan 4077 say,l, Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanunu.

¹⁴ 29.04.1926 tarih ve 359 say,l, Resmî Gazete'de yay,mılanan 818 say,l, Türk Borçlar Kanunu.

¹⁵ YAVUZ, Sorumluluk, s. 178; TANDO AN, s. 191-192; EREN, s. 169; ARAL/AYRANCI, s. 145; ZEVKL LER/GÖKYAYLA, s. 135; SEROZAN, s. 527-528; BA O LU, Ba ak: Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen fa Talebi, 1. Bask., On ki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2012, s. 122; AYDO DU, Murat/KAHVEC , Nalan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç lı kileri, 3. Bask., Adalet Yay,nevi, Ankara 2017, s. 187; ED S, Seyfullah: Türk Borçlar Hukukuna Göre Sat,c,n,n Ay,ba Kar , Tekeffül Borcu, 1. Bask., Ajans Türk Matbaas,, Ankara 1963, s. 112; YAVUZ, Dönme, s. 141; AH N Z, Salih: Tacirler Aras, Ticari Sat,malarda Sat,c,n,n Ay,pl, fadan (Ay,pl, Mal Tesliminden) Sorumlulu u, 1. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2008, s. 153-154; ARBERK, Ömer: Sat,m Konusu Ay,pl, Mal,n Tamir Edilmesi, 1. Bask., Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2005, s. 55. *Buz*, al,c,n,n sat,lan, kullanmak suretiyle elde etti i yararlar, tazmin etme yükümlülü ü alt,nda oldu u görü ündedir. Yazar bu görü ünün kanuni dayana ,n, taksitle sat,malarda sat,c,n,n al,c,n,n sat,m bedelini ödemede temerrüde dü mesi nedeniyle sözleşme dönmesi hâlinde taraflar,n iade borcu kapsam,n, düzenleyen eBK m.223 ve MK m. 689æa dayand,rmaktad,r. Yazar ekonomik bak,m,ndan güçsüz durumda bulunan ve bu nedenle de korunmaya muhtaç al,c,y, dahi sat,lan, kullanmas,n,n kar ,l, ,n, ödemekle yükümlü tutan bu hükmün, genelle tirilerek bütün dönme hallerine uygulanmas, gerekti ini ifade eder (BUZ, s. 227-228).

¹⁶ YÜCE B LG N, Melek: öSat, Sözle mesinde Ay,ptan Dolay, Sorumlulu un artlar, ve Al,c,n,n Seçimlik Haklar,ö, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Ara tırmalar, Dergisi, Özel Hukuk Sempozyumu Özel Say,s,, 6098 Say,l, Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin De erlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Sempozyum No: III, Prof. Dr. Cevdet YAVUZ'a Arma an, stanbul 2011, s. 401.

¹⁷ ZEVKL LER, Ayd,n/AYDO DU, Murat: Tüketicinin Korunmas, Hukuku, 3. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2004, s. 127; AYDO DU, Murat: Tüketici Hukuku Dersleri, 1. Bask., Adalet Yay,nevi, Ankara 2015, s. 170; ZEVKL LER, Ayd,n: Aç,klamal, Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun, 1. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2001, s. 82; KAHVEC , Nalan: Ta ,n,r Sat,m,nda Ay,pl, Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözle meden Dönmesi, 1. Bask., Adalet Yay,nevi, Ankara 2014, s. 302. *Çabri*, tüketicinin sat,lan, kullanmas,ndan dolay, tazminat yükümlülü ünün olmamas,n,n daima adaletli olmayaca ,n, vurgular. Yazar sat,c,n,n alm, oldu u bedeli iade etme yükümlülü ü alt,nda oldu u dikkate al,nd, nda tüketicinin mal,n kullanmas,ndan dolay, tazminat ödemesinin yerinde olaca ,n, belirtir ve bu nedenle kullan,m bedelinin ödenmesi gerekti i görü ündedir (ÇABR , s. 238).

¹⁸ GÜMÜ , Mustafa Alper: 6502 Say,l, Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun erhi, C. I, 1. Bask., Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2014, s. 112.

gerekti ini, aksi halde tüketicinin ay,pl, mal sat, ,ndan önceki duruma göre daha kârl, durumda olaca ,n,, ancak TKHK'da buna yönelik hüküm bulunmad, ,n, ifade eder. Yazar TBK'da aç,k hüküm olmas,na ra men kanun koyucunun, tüketicinin bu kullan,m, nedeniyle sat,c,n,n u rad, , zarara katlanmas, gerekti ini savunur¹⁹. Di er anlat,m,la tüketicinin kulan,m sebebiyle herhangi bir ücret ödemeyece i görü ündedir.

Karakocal./Kur un sözleşme dönmenin sonuçlar, bak,m,ndan TKHK m. 83'teki at,f ile dönmenin sonuçlar, için TBK m. 229 hükmüne ba vurman,n gerekli oldu unu, bu hükme göre sözleşme dönme üzerine sat,c,, al,c,n,n elde etti i semereler²⁰ dü ülmek kayd,yla faizi ile birlikte sat, bedelini iade ile yükümlü oldu unu ifade eder. Yazar ard,ndan Yarg,tay Hukuk Genel Kurulunun 22.05.2005 tarihli ve E. 2005/4-309, K. 2005/391 say,l, içtihad,nda eTKHK'da hüküm bulunmamas, nedeniyle tüketicinin elde etti i semereleri iade ile yükümlü olmad, ,na karar verdi i, TKHK'da da bu konuda hüküm bulunmad, ,ndan bu karar,n TKHK bak,m,ndan da geçerli oldu u sonucuna ula ,r²¹.

Kara, TKHK'da hüküm bulunmayan durumlarda, genel hükümlerin mutlaka uygulanmas, zorunlulu u olmad, ,n,, Anayasan,n tüketiciyi korumaya yönelik temel amac, gözetilerek tart, mal, konularda tüketici lehine yorum yap,lmas,n,n zorunlu oldu unu, sözleşme dönme hâlinde sat,c,n,n kullanma bedeli, tüketicinin de faiz istemeyece ine yönelik Yarg,tay uygulamas,n,n isabetli oldu unu ifade eder²².

V. AVRUPA B RL HUKUKU

AB müktesebat,nda bu konuda Tüketim Mallar,n,n Al,m Sat,m, ve Bunlara ait Garantilerin Belirli Yönlerine li kin 1999/44/EC say,l, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi²³ mevcuttur. Yönergede dönme hakk,n, kullanan tüketicinin, sat,lan,n kullan,m, nedeniyle kullan,m bedeli ödeyece ine yönelik aç,k madde yoktur. Ancak Yönergenin giri bölümündeki 15 numaral, u aç,klama an,labilir:

öÜye Ülkeler, tüketiciye yap,lacak herhangi bir geri ödemede, mallar,n kendisine teslim edildi i tarihten itibaren tüketicinin onlar, kulland, , hesaba kat,larak indirimle gidilebilece i yolunda bir hüküm getirebilece i için; í i bu yönerge kabul edilmi tir.ö

Görüldü ü üzere AB Yönergesinde üye ülkelerin benimsemesi hâlinde dönme hakk,n, kullanan tüketicinin iade edilen bedelden sat,lan mal,n kullan,m, nedeniyle indirim yap,labilece i serbestisi tan,n,r.

Konuyla ilgili olarak AB Adalet Divan,ın,n Yönerge hakk,nda verdi i *Quelle* karar, büyük önem ta ,maktad,r²⁴. Karara konu olayda Almanya'da bir tüketici A ustos 2002'de *Quelle* isimli uzaktan pazarlama irketinden bir ocak sat,n al,r. 2004 y,l,n, ba ,nda ocak bozulur. Bunun üzerine tüketici onar,m mümkün olmad, , için yenisi ile de i tirilmesini talep eder. irket, oca , yenisi ile de i tirir; ancak eski ocak için tüketiciden 69,97 Avro kullan,m bedeli talep eder. Bu bedeli vermek istemeyen tüketici konuyu Alman Mahkemesine ta ,r. Mahkeme ise AB Adalet Divan,na Yönergenin nas,l yorumlanaca ,n, sorarak konuyu bekletici mesele yapar²⁵.

¹⁹ ASLAN, . Y,lmaz: 6502 Say,l, Kanuna Göre Tüketici Hukuku, 5. Bask., Ekin Yay,nevi, Bursa 2015, s. 188.

²⁰ *Karakocal./Kur un*, kullan,m bedeli yerine semere ifadesini kullanm, t,r (KARAKOCALI, Ahmet/KUR UN, Ali Suphi: Tüketici Hukuku, 6502 Say,l, Kanun ve lgili Yönetmeliklere Göre, 1. Bask., Aristo Yay,nevi, stanbul 2015, s. 68). Semere ile kullan,m bedeli farklı kavramlar olup bu kavramlar hakk,nda ayrınt,l, bilgi için bkz. öI. Yasal Düzenlemeler ö ad, alt,ndaki aç,klamalar.

²¹ KARAKOCALI/KUR UN, s. 68.

²² KARA, s. 758.

²³ Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on Certain Aspects of the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees. Avrupa Birli i Resmî Gazetesi, 7.7.1999 L 171/12.

²⁴ *Quelle AG v Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*, C-404/06, 17.04.2018. Karar,n ngilizce metni için bkz. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5162899185018470f9febe58c7d5c255d.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNaNe0?text=&docid=71604&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2125875>. (Eri im Tarihi: 17.01.2019).

²⁵ ATAMER, Ye im M./BA , Ece: öAvrupa Birli i Hukuku le Kar ,la t,r,ml, Olarak 6502 Say,l, Yeni Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun Uyar,nc,a Sat,m Sözle mesinde Ay,ptan Do an Sorumlulukö, stanbul Barosu Dergisi Tüketici Haklar, ve Rekabet Hukuku Özel Say,s,, 2014, 88(1), s. 42-43; ATAMER, Ye im M./ NCEO LU, Murat: Sat,m Sözle mesinde Tüketicinin Seçimlik Haklar, ve Avrupa Birli i Hukuku ile Uyumu Sorunu, 1. Bask., Otomotiv Distribütörleri Derne i Yay,n,, stanbul 2012, s. 17.

Adalet Divan, tüketicinin oca , 18-19 ay gibi bir süreyle kullanmas,n,n ve ard,ndan yenisi veya daha üst modelini almas,n,n haks,z zenginle me te kil etmeyece ine, ay,pl, mal, teslim etmek suretiyle sat,c,n,n sözleşme ayk,r, davrand, ,na ve sonuçlar,na katlanmas, gerekti ine, tüketici sözleşme meden dönme hakk,n, kullanmad, , sürece kendisinden herhangi kullan,m bedelinin istenmesinin mümkün olmad, ,na karar verir²⁶. Adalet Divan,n,n bu karar,ndan, tüketicinin ancak sözleşme meden dönmesi durumunda ondan kullan,m bedeli istenebilece i sonucu ç,kmaktadır.

VI. DE ERLEND RME

TKHK uyar,nca ay,pl, mal nedeniyle sözleşme meden dönen tüketicinin kullan,m bedeli ödeme borcu olup olmad, ,na yönelik de erlendirmelerimizi iki ba l,k alt,nda incelemekte fayda vard,r.

A. Tüketici lemlerinde Mal,n Kullan,m,ndan Dolay, Kullan,m Bedeli stenip stenemeyece i Hususu

Yukar,da de inilen Yarg,tay uygulamas,, ö retideki görü ler ve yasal düzenlemeler birlikte de erlendirildi inde incelenmesi gereken üç husus belirir.

lk olarak, HGK'n, 22.05.2005 tarihli E. 2005/4-309, K. 2005/391 say,l, karar,nda ifade edildi i gibi eTKHK/TKHK'da kullan,m bedelinin dü ülmesine yönelik hüküm olup olmad, , incelenmesi gerekir. Tüketicinin ay,p nedeniyle sahip oldu u seçimlik haklar TKHK m. 11'de (eTKHK m. 4) bulunur. Hükümde tüketiciye dönme seçimlik hakk, tan,nmas,na kar ,n bu hakk,n kullan,lmas,n,n sonuçlar, düzenlenmez.

kinci olarak, TBK m. 229/1'de al,c,n,n elde etti i yararlar kavram,na sadece elde edilen semerelerin mi, yoksa kullan,m bedelinin de dâhil olup olmad, , tart, ,labilir. Dönme hakk,n,n hukuki niteli ine bak,ld, ,nda, dönme hakk,n,n kullan,lmas, bozucu yenilik do uran hak niteli indedir. Tüketicinin tek tarafl, varmas, gerekli dönme iradesi sat,c,ya ula mas, ile sözleşme ili kisi geçmi e etkili olarak (*ex tunc*) sona ermektedir²⁷. Dönme hakk,n,n kullan,lmas, ile sözleşme menin taraflar, önceki durumlar,na geri dönmekte, di er bir anlat,mla herkes ald, ,n, iade ederek sözleşme meden önceki durum sa lanmaktadır²⁸. Bu sebeple kanun koyucu al,c, ve sat,c,ya baz, yükümlülükler yükler. Al,c, sat,lan, ve elde etti i yararlar, iade borcu alt,ndayken, sat,c, da alm, oldu u bedel ile ödemenin yap,ld, , tarihten itibaren faizi al,c,ya iade etmek durumundadır (TBK m. 229). Al,c, sat,lan, iade ederken, kullan,m bedelinin dü ülmemesi kan,m,zca dönmenin amac,na hizmet etmemektedir. öyle ki taraflar,n sözleşme meden önceki duruma geri dönmelerinin sa lanmas, için al,c,n,n da kullan,m bedeli ödemesi gerekir.

Al,c,, sat,lan için verdi i paray, faiziyle birlikte geri almakla sözleşme kurulmadan önceki duruma gelmektedir. Sat,c, ise belirli süre kullan,lm, , yeni olma özelli ini kaybetmi -ve art,k ba ka türlü de erlendirilmesi ço u kez mümkün olmayan- sat,lan, geri alm, t,r. Sat,c, sözleşme kurulmadan önceki durumda de ildir. Üstelik al,c, ay,pl, da olsa belli bir süre sat,lan, kullanmak suretiyle ekonomik yarar elde etmi tir. Örne in, bir otomobil sat,n alan tüketici on ayl,k kullan,m, sonunda ortaya ç,kan ay,p sebebiyle dönme hakk,n, kullanm, ve bu on ayl,k süre zarf,nda taksit ya da toplu ta ,ma yerine arabay, kullanarak ekonomik yarar elde etmi ise bu kullan,m üzerine elde etti i yarar kar ,l, ,nda uygun bedel ödemelidir. Zira sözleşme meden dönme hâlinde sat, bedelini faiziyle birlikte iade eden sat,c,ya kar , kullan,m sebebiyle kullan,m bedeli ödenmesi hakkaniyet gere idir.

Daha önce ayr,nt,lar, ile incelendi i üzere Yarg,tay istikrarl, olarak genel hükümlerin uygulama alan, buldu u adi i niteli indeki sat,m sözleşme lerinde ay,p sebebiyle dönme hâlinde TBK m. 229/1 (eBK m. 205/1) gere i al,c,n,n kullan,m bedeli ödemesi gerekti ine karar verir²⁹.

Yukar,da anlat,lan bilgiler , , ,nda ve daha önce ayr,nt,l, olarak inceledi imiz üzere³⁰ - ö retideki hâkim görü e uygun olarak³¹- kan,m,zca TBK m. 229/1 kapsam,nda al,c,n,n elde etti i yararlar,n içerisinde sadece semereler de il, sat,lan,n kullan,lmas, sebebiyle elde edilen ekonomik yarar da vard,r. Bu nedenle al,c,n,n sat,c,ya uygun kullan,m bedeli ödemesi gerekir.

²⁶ ATAMER/ NCEO LU, s. 17; ATAMER/BA , s. 43.

²⁷ YAVUZ, Dönme, s. 128; ÇABR , s. 227. Sözleşme meden dönme hakk,n,n kullan,lmas,n,n sonuçlar, hususunda ö retideki tart, ma hakk,nda ayr,nt,l, bilgi için bkz. BA O LU, s.122-123, dn. 206.

²⁸ YAVUZ, Dönme, s. 129.

²⁹ Bkz. dn. 12'de yer alan Yarg,tay kararlar,.

³⁰ Bkz. ö.l. Yasal Düzenlemeler ö ad, alt,ndaki aç,klamalar.

³¹ Bkz. dn. 16'da ad, geçen yazarlar.

Üçüncü olarak incelenmesi gereken husus TBK m. 229/1 hükmünün tüketici i lemlerine uygulan,p uygulanamayaca ,d,r. TKHK sadece tüketicinin taraf oldu u i lemlere uygulanan özel kanun niteli inde olup, TKHKda her hususta ayr,nt,l, düzenleme mevcut de ildir. Bununla beraber TKHK m. 83 gere i TKHKda hüküm olmayan hallerde genel hükümler uygulanacaktır.

Yukar,da da belirtildi i üzere genel hükümlerde TBK m. 229/1de iade edilmesi gereken yararlar,n kapsam,nda sat,lan,n kullan,m, sebebiyle elde edilen ekonomik yarar da bulunmaktadır,r. TKHKda hüküm bulunmad, , için TKHK m. 83deki at,ftan dolay, TBK m. 229 hükmü uygulama alan, bulabilir. Nitekim Yarg,tayø,n ay,p nedeniyle al,c,n,n dönme hakk,n, kulland, , uyu mazl,klara ili kin kararlara bak,ld, ,ndan TKHKda düzenleme olmad, , için TKHK m. 83 (eTKHK m. 30) maddesini esas göstererek genel hükümleri (TBK m. 229- eBK m. 205) uygulad, , görülür³². Kullan,m bedelinin talep edilip edilmeyece i hususunda ise Yarg,tayø,n TKHK m. 83 hükmünü yok sayarak TKHKda düzenleme olmamas, gerekçesiyle TBK m. 229 hükmünü uygulamamas, kan,m,zca çeli kilidir.

TKHK m. 83 atf, ile genel hükümler uygulan,rken, tüketici hukukunun amac, ve özelliklerinin dikkate al,nmas, gerekir. Uygulanacak genel hükmün tüketici hukukunun amac, ve niteli i ile çat, mas, ihtimalinde de MK m. 1 gere i hâkim kanunda uygulanabilir herhangi bir hüküm olmamas, durumunda öncelikle örf ve âdet hukukuna, bu da yoksa var olan bo lu u kendisi kanun koyucu olsayd, nas,l bir kural koyacak ise o ekilde kural koyarak doldurmal,d,r³³. Bu bilgiler , , ,nda yarg,ya ilk olarak TKHKda hüküm olmayan hallerde genel hükümleri uygulamas, önerilebilir. E er genel hükmün tüketici hukukunun amac, ve niteli ine ayk,r, oldu u dü ünülüyorsa bu hükmün neden uygulama alan, bulmayaca , aç,klanabilir. Aksine yaln,zca TKHKda düzenleme olmamas, sebebiyle kullan,m bedeli al,nmayaca ,na karar vermek hukuki gereçe de ildir.

TKHKda düzenleme olmayan hallerde m. 83aın atf,yla TBK m. 229 hükmü uygulama alan, bulaca , hususu kan,m,zca tüketici hukukunun amac, ve niteli ine ayk,r, de ildir. İlk olarak, kanun koyucu bu konuda tüketiciyi korumak isteseydi kullan,m bedelinin talep edilemeyece ine yönelik aç,k düzenleme yapard,. Ancak kanun koyucu ne eTKHKda ne de TKHKda buna yönelik düzenleme yapm, t,r. kinci olarak tüketici dönme hakk,n, kullanmakla birlikte sat,lan,n bedelini faizi ile geri almaktadır,r. Kullan,m bedelinin istenememesi hâlinde tüketici, ay,p ortaya ç,k,ncaya kadar sat,lan, kullanarak ekonomik yarar elde etmektedir. Bu yarar,n iade edilmesi tüketicinin zarar,na olmay,p, aksine hakkaniyete uygundur. Aksi halde sat,lan,n bedelini faizi ile birlikte iade eden sat,c,, kullan,lm, /yeni olma özelli ini kaybetmi sat,lan ile ba ba a kalacaktır.

Uygulamada Yarg,tay sat,ma konu olan mal,n kullan,lmas, hâlinde al,c,n,n faiz talebinde bulunamayaca ,na yönelik kararlar vermektedir³⁴. İlk bak, ta tüketicinin mal, kulland, , sürece faiz talep edemeyece i için kullan,m bedelinin de talep edilmemesi menfaatler dengesine uygun bulunabilir. Ancak Yarg,tay bu ve buna benzer kararlar,nda temerrüt faizi üzerinde durur³⁵. Oysaki TBK 229/1, b.1de bahsi geçen dönme hâlinde sat,c,n,n sat,m bedelini faizi ile birlikte iade borcundaki faiz ö retide de ileri sürüldü ü üzere temerrüt faizi de il, anapara faizidir³⁶. Anapara

³² 4077 say,l, Yasan,n 4/2 maddesi ay,pl, mal,n neden oldu u zararlardan sat,c,y, sorumlu tutmu tur. Ayn, Yasan,n 30. maddesi bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanaca ,n, öngörmü tür. BK. 202 maddesi yollamas,ya BK.ınun 205. maddesinin 2. f,kras,;ç Sat,c,, bunlardan maada al,c,ya ay,pl, mal teslim etmesinden do rudan do ruya tevellüt etmi olan zarar, da ayr,ca tazmin etmeye mecburdur.ø 3. f,kras, ç Sat,c, kendisine hiçbir kusur isnat edilemeyece ini ispat etmedikçe, al,c,n,n di er her türlü zararlar,n, tazmin etmeye mecburdur.ø düzenlemesini getirmi tir. Bu yasal düzenleme do rultusunda daval, hiçbir kusuru olmad, ,n, kan,tlamad,kça olu an davac, zarar,ndan sorumludur.ö, Yarg. 13. HD., 04.05.2009 tarih, E. 2008/9676, K. 2009/6001; ö.. Dava, kampanyal, sat, esas,na dayal, olarak sat,n al,nan arac,n kararla t,r,lan sürede teslim edilmemesi nedeniyle do an zarar,n tazminine ili kindir. 4077 say,l, Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun'un kampanyal, sat, lar, düzenleyen 7. maddesinde sat,lan,n geç teslim veya hiç teslim edilmemesi nedeniyle u ran,lan zararlara ili kin aç,k bir düzenleme bulunmad, ,ndan, an,lan yasan,n 30. maddesi gere ince bu tür uyu mazl,klar,n genel hükümlere göre çözümlenece i kabul edilmelidir.ö Yarg. 13. HD., 12.07.2004 tarih, E. 2004 /3108, K. 2004/11101 (<http://www.hukukturk.com/bilgi-bankasi>), (Eri im Tarihi: 17.01.2019).

³³ ÇABR , s. 1089.

³⁴ Yarg. 13. HD., 22.03.2012 tarih, E. 2012/6393, K. 2012/7883 (KARA, s. 765)

³⁵ Yarg. 13. HD., 19.12.2006 tarih, E. 2006/13194, K. 2006/16511; Yarg. 19. HD., 20.06.2011 tarih, E. 2011/5292, K. 2011/8219 (<http://www.hukukturk.com/bilgi-bankasi>), (Eri im Tarihi: 17.01.2019); Yarg. 13. HD., 16.03.1983 tarih, E. 211, K. 1843 (UYGUR, s. 4758-4759).

³⁶ GÜMÜ , s. 112; AH N Z, s. 140.

faizinin, al,c,n,n sat, bedelini sat,c,ya ödemi oldu u tarihten itibaren hesaplanmas, gerekir³⁷. üphesiz, sat,c, sat, bedelini iade etme borcunun ifas,nda temerrüde dü erse, al,c, sat,c,n,n temerrüde dü mesinden itibaren temerrüt faizi de talep edebilir. Son olarak Yarg,tayø,n hem kullan,m sebebiyle elde edilen yararlar,n sat, bedelinden indirilmesi, hem de sat, bedelinin faizi ile birlikte geri vermesi gerekti i yönünde karar, da mevcuttur³⁸.

Bu çerçevede yarg, kararlar,n,n istikrarlı, ve konuya yakla ,m,n,n isabetli olmad, ,n, söyleyebiliriz. Bu sebeple Yarg,tayø,n içtihat de i ikli ine giderek sözleşme meden dönen tüketiciye mal, kullanmas,ndan dolayı, uygun kullan,m bedeli ödenmesi gerekti ine karar vermesinin daha do ru olaca , kanaatindeyiz.

B. Kullan,m Bedelinin Hesaplanmas, Usulü

Kullan,m bedelinin ödenmesi hususundaki aç,klamalardan sonra kullan,m bedelinin nas,l hesaplanmas, gerekti i sorusu akla gelmektedir. Ö retide baz, öneriler getirilmi olmakla birlikte meselenin tart, malara mahal b,rakmayacak ekilde çözüme kavu tu u söylenemez.

Yavuz, al,c,n,n konutu kullanmas,ndan dolayı, kullan,m bedelinin (tazmin yükümlülü ü) bir kira bedelinden daha dü ük ekilde dü ünülmesi gerekti ini; çünkü al,c,n,n, sat,lan, sat,c,y, faydaland,rma amac,yla kullanmad, ,n, ifade eder³⁹.

Alman Federal Mahkemesi'nin kullan,m bedelinin hesaplanmas, hususunda geli tirdi i bir yöntem bulunmaktadır,r. Mahkeme ilk olarak sat,m konusu mal,n ortalama/olas, kullan,m ömrünü tespit etmektedir⁴⁰. Ay,pl, mala ödenen bedel, kullan,m ömrüne bölünmekte ve bu ekilde ayl,k kullan,m bedeli hesaplanmaktadır,r. Ayl,k miktar ay,b,n ortaya ç,kmas,na kadar geçen süre ile çarp,lmakta, böylece tüketicinin mal, kullanmas, sebebiyle ödeyece i bedel tespit edilmi olmaktadır,r⁴¹. Örne in 3.000 TL'ye al,nan buzdolab,n,n kullan,m ömrünün ortalama on y,l (yüz yirmi ay) oldu u varsay,l,r ise $3.000 \text{ TL} / 120 = 25 \text{ TL}$ buzdolab,n,n ayl,k kullan,m kar ,l, ,d,r. On ay buzdolab,n, kullanan tüketicinin vermesi gereken kullan,m bedeli $10 \times 25 = 250 \text{ TL}$ 'dir.

Ö retide bu yöntemin Türk hukuku için de uygulanabilece i kabul edilmektedir⁴². Bununla beraber *Atamer/Ba , Sat, Sonras, Hizmetler Yönetmeli i*nde⁴³ ekli listesinde her mal grubu için kullan,m ömürleri tespit edildi ini, bu sürelerin tüketici i lemlerine konu mallar,n kullan,m sürelerinin belirlenmesinde de kullan,labilece ini ifade eder⁴⁴. *Çabri* ise otomobillerin kullan,m süresinin Yönetmeli e göre on y,l olmas,na ra men ülkemizde bu sürenin daha uzun oldu unu, hatta ikinci el araçlar,n sat, bedelinden yüksek oldu unu ifade eder. Bu nedenle kullan,m bedeli belirlenirken genel bir kural yerine somut olaya göre de erlendirme yap,lmas, gerekti ini ileri sürer⁴⁵.

Kan,m,zca Alman Federal Mahkemesinin geli tirdi i bu yöntem Türk hukuku için de kullan,labilir; ancak mallar,n ömürleri için *Sat, Sonras, Hizmetler Yönetmeli i*nde belirtilen kullan,m ömürlerinin her olaya uygulanmas, adil olmayabilir.

Örne in bir beyaz e yan,n kullan,m yönteminin belirlenmesinde *Sat, Sonras, Hizmetler Yönetmelikte* belirtilen kullan,m ömrü dikkate al,narak hesap yap,labilir. Ancak otomobil ya da foto raf makinesi gibi kullan,m ömrünün kullan,ma ba l, olarak de i kenlik gösterdi i e yalarda Yönetmelikteki sürelerin dikkate al,nmas, adaletli olmayabilir.

*Sat, Sonras, Hizmetler Yönetmeli i*ne göre foto raf makinesinin kullan,m ömrü be y,ld,r. Ancak bir foto raf makinesinin ömrü *øshutterö*a (deklan öre bas,ld, ,nda çekilen foto raf say,s,na) göre de i ir. Bu say, ise ortalama 100.000- 200.000'dir. Örne in foto raf makinesiyle be ay içinde 90.000 adet foto raf çeken bir ki i ile 5.000 adet foto raf çeken ki inin ödemesi gereken kullan,m bedeli ayn, olmamal,d,r. Burada kullan,m ömrü olarak foto raf makinesinin ortalama *øshutterö* say,s, dikkate al,nabilir.

³⁷ AH N Z, s. 140.

³⁸ Yarg. 13. HD., 16.03.1983 tarih, E. 211, K. 1843 (UYGUR, s. 4758-4759).

³⁹ YAVUZ, Sorumluluk, s. 178.

⁴⁰ AG Hildesheim, Urteil vom 11.03.2008 -43 C 192/07 (Beck-Online), (Eri im Tarihi: 17.01.2019).

⁴¹ BUZ, s. 229; ÇABR , s. 238- 239; KAHVEC , s. 302- 303.

⁴² KAHVEC , s. 303; BUZ, s. 229; ATAMER/BA , s. 49.

⁴³ 13.06.2014 tarih 29029 say,l, Resmî Gazete'de yay,mılanan *Sat, Sonras, Hizmetler Yönetmeli i*.

⁴⁴ ATAMER/BA , s. 49.

⁴⁵ ÇABR , s. 239.

Yönetmelikte kullan,m süresi on y,l olarak belirlenen otomobillerin kullan,m bedelinin bu süreye göre hesaplanmas, hâlinde ay,p ortaya ç,kana kadar geçen sürede, örne in be ayda 100.000 km yapan tüketici ile be ayda 6.000 km yapan tüketicinin ödeyece i kullan,m bedeli ayn, olacaktır. Bunun ise adil olmayaca , ortadadır.

Alman Federal Mahkemesi bir karar,nda kullan,lmam, dizel arac,n ömrünü 250.000 km olarak saptam, t,r⁴⁶. Benzer ekilde Türk hukukunda da otomobillerde kullan,m ömrü yerine kilometre dikkate alınabilir. Örne in 100.000 TLøye alınan bir araçta 40.000 km kullan,mdan sonra ay,p ortaya ç,km, olsun. Bu durumda $100.000/250.000= 0,4$ TL kilometre baş,na bedeldir. Ödenmesi gereken kullan,m bedeli ise $0,4 \times 40.000= 16.000$ TLødir. Bu nedenle kullan,m süresinin hesaplanmas,nda ay,pl, mal,n niteli ine göre değerlendirme yapıl,mas, hakkaniyete daha uygun olur.

VII. SONUÇ

TKHKøda sözleşme dönme hakk,n,n sonuçlar, özel olarak düzenlenmemektedir. Buna karar ,n TBK m. 229/1øde dönme hakk,n, kullanan al,c,n,n borcu düzenlenir. Hükme göre sözleşme mesinden dönen al,c,, sözleşme ile birlikte ondan elde etti i yararlar, sözleşmeye geri vermekle yükümlüdür. Al,c,n,n elde etti i yarar,n kapsam,nda sadece semereler de il, sözleşme kullan,lmamas, sebebiyle elde edilen ekonomik yarar da vardır. Al,c,n,n kullan,m sebebiyle elde etti i ekonomik yarar karar ,l, ,nda uygun kullan,m bedelini sözleşmeye ödemesi gerekir.

TKHKøda dönmenin sonuçlar,na yönelik özel hüküm bulunmad, ,ndan TKHK m. 83øteki at,ftan dolayı, TBK m. 229 hükmü uygulama alan, bulur. Bu kapsamda tüketici i lemlerinde de tüketicinin ay,pl, sözleşme kullan,mas, sebebiyle uygun kullan,m bedeli ödemesi gerekir.

Kullan,m bedelinin hesaplanmas,nda Alman Federal Mahkemesiønin benimsedi i yöntem Türk hukukunda da uygulanabilir. Ancak kullan,m bedelinin hesaplanmas,nda sadece mal,n (ortalama) kullan,m ömrü de il, ayet hesaplanabilir nitelikte ise ay,pl, mal,n tüketici tarafından kullanma ölçüsü ve miktar,na dair farklı kriterlerin dikkate alınmas, menfaatler dengesi bakım,ndan daha isabetlidir.

⁴⁶ ATAMER/ NCEO LU, s. 27. Karar için bkz. OLG Celle, 01.07.2009- 7 U 256/08 (Beck-Online) (Erişim Tarihi: 17.01.2019).

KAYNAKÇA

- ARAL, Fahrettin/AYRANCI Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç li kileri, 11. Bask., Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2015.
- ARBERK, Ömer: Sat,m Konusu Ay,pl, Mal,n Tamir Edilmesi, 1. Bask., Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2005.
- ASLAN, . Y,lmaz: 6502 Say,l, Kanuna Göre Tüketici Hukuku, 5. Bask., Ekin Yay,nevi, Bursa 2015.
- ATAMER, Ye im M./BA , Ece: öAvrupa Birli i Hukuku ile Kar ,la t,rnal, Olarak 6502 Say,l, Yeni Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun Uyar,nca Sat,m Sözle mesinde Ay,ptan Do an Sorumlulukö, stanbul Barosu Dergisi Tüketici Haklar, ve Rekabet Hukuku Özel Say,s,, 2014, 88(1), s. 19- 60.
- ATAMER, Ye im M./ NCEO LU, Murat: Sat,m Sözle mesinde Tüketicinin Seçimlik Haklar, ve Avrupa Birli i Hukuku ile Uyumu Sorunu, 1. Bask., Otomotif Distribütörleri Derne i Yay,n,, stanbul 2012.
- AYDO DU, Murat/KAHVEC , Nalan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç li kileri, 3. Bask., Adalet Yay,nevi, Ankara 2017.
- AYDO DU, Murat: Tüketici Hukuku Dersleri, 1. Bask., Adalet Yay,nevi, Ankara 2015.
- BA O LU, Ba ak: Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen fa Talebi, 1. Bask., On ki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2012.
- BUZ, Vedat: Borçlunun Temerrüdünde Sözle meden Dönme, 1. Bask., Yetkin Yay,nlar,, Ankara 1998.
- ÇABR , Sezer: 6502 Say,l, Kanunø Göre Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun erhi, 1. Bask., Adalet Yay,nevi, Ankara 2016.
- ED S, Seyfullah: Türk Borçlar Hukukuna Göre Sat,c,n,n Ay,ba Kar , Tekeffül Borcu, 1. Bask., Ajans Türk Matbaas,, Ankara 1963.
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 1. Bask., Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2014.
- GÜMÜ , Mustafa Alper: 6502 Say,l, Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun erhi, C. I, 1. Bask., Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2014.
- KAHVEC , Nalan: Ta ,n,r Sat,m,nda Ay,pl, Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözle meden Dönmesi, 1. Bask., Adalet Yay,nevi, Ankara 2014.
- KARA, lhan: Yeni Kanunu Göre Tüketici Hukuku, 1. Bask., Engin Yay,nevi, Ankara 2015.
- KARAKOCALI, Ahmet/KUR UN, Ali Suphi: Tüketici Hukuku, 6502 Say,l, Kanun ve lgili Yönetmeliklere Göre, 1. Bask., Aristo Yay,nevi, stanbul 2015.
- SEROZAN, Rona: Sözle meden Dönme, 2. Bask., Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2007.
- AH N Z, Salih: Tacirler Aras, Ticari Sat,m,larda Sat,c,n,n Ay,pl, fadan (Ay,pl, Mal Tesliminden) Sorumlulu u, 1. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2008.
- TANDO AN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç li kileri, C. I, 1. Bask., Vedat Yay,nevi, stanbul 2008.
- UYGUR, Turgut: Aç,klamal, çtihatlı, Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C. IV, 2. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2003.
- YAVUZ, Cevdet: öYarg,tay Kararlar, I , ,nda Al,c,n,n Sat,lan,n Ay,plar, Sebebiyle Sözle meden Dönmesi ve Hükümleriö, Prof. Dr. Ergun Özsunayø Arma an, 1. Bask., Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2004, s. 117- 143 (An,l, : Dönme).
- YAVUZ, Cevdet: Sat,c,n,n Sat,lan (Mal,n) Ay,plar,ndan Sorumlulu u, 1. Bask., Beta Yay,nevi, stanbul 1989 (An,l, : Sorumluluk).
- YÜCE B LG N, Melek: öSat, Sözle mesinde Ay,ptan Dolay, Sorumlulu un artlar, ve Al,c,n,n Seçimlik Haklar,ö, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Ara t,rnalar, Dergisi, Özel Hukuk Sempozyumu Özel Say,s,, 6098 Say,l, Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin De erlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Sempozyum No: III, Prof. Dr. Cevdet YAVUZ'a Arma an, stanbul 2011, s. 383- 420.
- ZEVKL LER, Ayd,n/AYDO DU, Murat: Tüketicinin Korunmas, Hukuku, 3. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2004.
- ZEVKL LER, Ayd,n/GÖKYAYLA, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç li kileri, 15. Bask., Turhan Kitapevi, Ankara 2015.
- ZEVKL LER, Ayd,n: Aç,klamal, Tüketicinin Korunmas, Hakk,nda Kanun, 1. Bask., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2001.

Çevrimiçi Kaynaklar

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionId=9ea7d0f130d5162899185018470f9febe58c7d5c255d.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNaNe0?text=&docid=71604&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2125875>,
(Eri im Tarihi: 17.01.2019).

<http://kararara.com/forum/viewtopic.php?f=71&t=5696>, (Eri im Tarihi: 17.01.2019).

<http://www.hukukturk.com/bilgi-bankasi>, (Eri im Tarihi: 17.01.2019).